Jānis Birks: Skola, no kuras nemācāmies

28.01.2011 14:36

Jānis Birks: ārsts, a/s «Latvijas Jūras medicīnas centrs» valdes priekšsēdētājs.
Publicēts laikrakstā "Neatkarīgā Rīta Avīze", 28.01.2011.

Kad pirms vairāk nekā 12 gadiem Latvijā tika uzsākts Pasaules bankas (PB) finansētais veselības reformas projekts, mediķu vidu valdīja pretestība un neticība iecerētajām pārmaiņām. Tas nebija viegls laiks, tomēr ar kopīgiem tā laika veselības nozares speciālistu spēkiem PB ekspertu uzraudzībā tika izveidots jauns veselības sistēmas finansēšanas mehānisms, no nulles ieviesta ģimenes ārstu institūcija un, galvenais — izstrādāts t.s. māsterplāns.

Ja atceramies, māsterplānam bija liela mediķu pretestība, jo tas paredzēja koncentrēt stacionāru sniegtos pakalpojumus tikai tajās slimnīcās, kurās bija pieejamas atbilstošas tehnoloģijas, kas cauru diennakti spēja sniegt profesionālu mediķu palīdzību. Māsterplāns tika veidots pēc ģeogrāfiska principa tā, lai neviens Latvijas nostūris netiktu atstāts bez neatliekamās palīdzības. Pārējās mazās slimnīcas tika piedāvāts pārprofilēt (tieši tā - nevis slēgt), kombinējot ambulances, traumpunkta un sociālās palīdzības pakalpojumus.

Ir pagājuši 10 gadi, un daļa māsterplāna ir realizēta. Mazās slimnīcas turpina funkcionēt, neviens cilvēks nav palicis bez medicīniskās aprūpes, un toreizējās karstās galvas ir nomierinājušās.

Bet vai mēs atceramies, kā tika veikts šis PB veselības reformas projekts. Cik nozares profesionāļu pie tā strādāja, kādi apjomīgi pētījumi tika veikti (sākot ar demogrāfisko analīzi katrā pagastā un beidzot ar ceļu stāvokļa izpēti, lai noskaidrotu, cik ilgā laikā pie slimnieka var nokļūt neatliekamās palīdzības transports). PB apņēmās finansēt tikai tādu projektu, kura realizācija tiek veikta pēc stingras metodoloģijas un bankas veselības speciālista uzraudzībā. Bija skaidra stratēģija, ieviešanas plāns.

Diemžēl šodien mēs dzīvojam tā, it kā nekas tāds nekad nebūtu noticis - ir aizmirstas PB un PVO vadlīnijas, sociāli ekonomiskie pētījumi, aprēķini un viss, uz kā loģiski tika būvēta strukturāla reforma. Toreiz pagāja vairāk nekā 5 gadi, līdz reformas un māsterplāna augļi tika iedzīvināti.

Šodien notiek mēģinājums darīt *kaut ko un kaut kā*. Par reformām sauc visas tās muļķības, kas ir sastrādātas vienas dienas vai nakts laikā. Nav nekādas politikas pēctecības. Viss jau reiz ir bijis izdiskutēts, izanalizēts un, lai arī daļēji, bet ieviests. Tā bija laba skola, kurā bijām tikuši vismaz līdz pamatskolas izlaidumam. Diemžēl šodien atkal jāiet pirmajā klasē, un tas ir daudz sliktāk nekā palikt uz otru gadu, jo mūsu gadījumā zaudēts nav tikai gads, bet viena skolas paaudze. Šobrīd Veselības ministrijai nav veselības aprūpes sistēmas attīstības plāna. Nav neviena dokumenta, kurš apliecinātu konkrētu rīcības plānu. Tāds jautājums kā pārvarēt krīzi veselības aprūpē vispār netiek cilāts.

Daudzi no tā laika māsterplāna ieviesējiem arī šodien ieņem vadošus amatus veselības aprūpes organizatoriskajās struktūrās. Tikai nez kāpēc viņi ir aizmirsuši, kā, ko un kāpēc tolaik lēma? Veselības

aprūpes problēmas tiek skatītas atrauti no pārējās tautsaimniecības. Tiek veikts mēģinājums dzēst ugunskuru liesmojošā mežā. Jāatzīst, ka Latvijā ir izcili ārsti, bet nejēdzīgi veselības aprūpes organizatori. Es neko negribu pārmest Veselības ministrijai ierēdņiem, jo viņi jau nav vainīgi, ka katrs politiskais spēks, kura pārraudzībā nonāk veselības nozare, mājas remontu sāk kaut kur no vidus, neredzot, ka augšējos stāvos dzīvo cilvēki.